

(Печат, 23.7.2010)

Постаје болно очигледно да су званичници из администрације Била Клинтона, након што су поново дошли на власт под Бараком Обамом, као свој приоритет поставили обнављање политике САД на Балкану. Контуре њихових настојања су јасне: гушење Републике Српске (под изговором унапређивања „дејтонског процеса“) и обезбеђивање веће међународне подршке за псеудодржаву Косово проглашену од стране Вашингтона и његових чанколиза. То се може схватити не само као негативан однос према Србији као држави, без обзира на прозападну оријентацију владајуће коалиције у Београду, него и као непријатељство према Србима у читавом региону.

Доношење Резолуције 171 у Представничком дому 12. маја 2009 може се узети као манифест те иницијативе. Настала као резултат сарадње иза затворених врата међу члановима комитета, званичницима владе, тинк--танк „експертима“ и промуслиманским активистима, Резолуција је одобрена у Одбору за спољне послове акламацијом (без формалног гласања), а у Представничком дому усвојена без формалног пребројавања гласова. Резолуција коју су изабрани представници народа одобрили постаје део америчке стратегије, у оквиру које се Сједињене Државе обавезују на даљи напредак на Балкану. Али, не треба се ругати том политичком позоришту, јер заступници америчког новог интервенционизма налазе да такве махинације, уз наручене колумне, анализе тинк-танкова и сличне активности унутар унапред осмишљене кампање, представљају неопходан део њихове агенде. И њихови номинално републикански неоконзервативни савезници сматрају да су такве подвале потребне како би увукли Европљане у још једну босанску заблуду – и одгурнули Русе.

Није, међутим, тешко препознати прави смисао. Као прво, демократе настоје да нагласе свој балкански „успех“ из деведесетих насупрот „неуспеху“ Републиканаца у Ираку. При томе се не помиње да су очеви ирачког рат, управо републикански неоконзервативци, односно оно крило републиканске партије које је давало подршку Билу Клинтону током агресији на Балкан. Као ни то да је већина демократских заступника војне интервенције на Балкану, који сада желе да нижу успех за успехом, у почетку рата у Ираку дала подршку Џорџу Бушу. Попут својих претходника у Вијетнаму, против рата су се окренули

тек онда када је подршка постала политички компромитантна.

Као друго, једнако као и у периоду који је претходио подршци Бушовој администрацији за унилатералну декларацију о независности косовских Албанаца, пресудна је илузија о придобијању исламског свијета громогласном подршком муслиманима у Босни и на Косову. Сво ово повлађивање није произвело никакав резултат. У свести муслимана није остало забележено да „САД помаже муслиманима”, него да је “САД предуго безбрижно остала по страни, а да су муслимани били жртвовани” Ово осећање болног кајања оригинално су произвели сами заступници муслиманских интереса на Балкану који сада безуспешно настоје да га капитализују. Тешко да би се могао наћи бољи пример за крајње неразумевање које вашингтонски двопартијски естаблишмент испољава када се ради о мотивима, погледу на свет и методологији глобалног џихадистичког покрета.

Кампања поновног оснаживања на Балкану наилази на две препреке. Прва од њих су европски савезници. Иако се никако не може рећи да Европљани показују храброст у супротстављању Сједињеним Државама, ни њихово стрпљење није бескрајно. Обама и даље ужива у продуженом меденом месецу са Европљанима. Тешко је преценити олакшање које је су они осетили када су видели леђа презреном Џорџу В. Бушу и арогантном, диктаторском стилу његове администрације. Веома брзо заборављајући да је тај стил настао не са Чејнијем и Рамсфелдом, него са Олбрајтовом и Холбруком, и то баш на Балкану, на који ови „подвижници“ сумњивих способности настоје да се врате. Када се, као што се чини извесним, врате на Балкан са истом суптилношћу коју су и пре користили, Европљани би могли затражити развод раније но што је предвиђено.

Идеологија и егоманија су међу највећим препрекама да се сагледа реалност, а рециклирани „клинтоновци“ су одличан пример и за једно и за друго. Попут криминалаца који се враћају на место злочина, они верују да застрашивањем и претњама могу остварити напредак, као што је то било деценију раније. Заробљени у деведесетим, изгледа да не примјећују да се свет променио откад су последњи пут у својим рукама држали полуге државне власти.

Сједињене Државе су данас неупоредиво слабије него што су то биле у време својих славних дана, а Русија, Кина и Индија су релативно неупоредиво јаче. Поред економских недаћа, Сједињене државе воде и два тешка рата. Када је у питању Ирак, Обама обрће педале уназад од свог ранијег обећања о раном повлачењу. У Авганистану показује бандоглаву одлучност за ескалацијом рата. У настојању да Авганистан претвори у свој рат, као што је Никсон учинио у Вијетнаму, као специјалног изасланика у авганистанско-пакистанску каљугу послао је никог другог до Ричарда Холбрука, који је

своју лошу репутацију стекао управо на Балкану. Ако је судити према његовим претходним резултатима, можемо очекивати скори колапс трајно дисфункционалног Пакистана са неизбежно катастрофалним последицама. Што се тиче Европљана, који ће одуговлачити са даљим слањем војника и помоћи мисији НАТО-а у Кашмиру, са једнаком доследношћу као што су то чинили током претходне администрације, такав расплет је готово изванредно познат. Уз све то, чини се да нема краја тешкоћама са којима се суочава нова администрација, било да оне долазе од стране све непредвидљивијег Ким Ил Џонга, или да се односе на могући израелски напад на иранске нуклеарне погоне.

Као и увек, кључно питање јесте на какво вођство ће наићи на српској страни. Што се тога тиче, Република Српска је у далеко бољој ситуацији од саме Србије. Премијер Милорад Додик је постао је "националистички" громобран за сваку могућу увреду, личну или политичку, коју људска злоба може да смисли.

Уживајући јавну подршку без преседана, постдејтонски лидер босанских Срба Милорад Додик је до сада радикално одбацивао сваки покушај да се редукује дејтонски статус Републике Српске. Ако се уз

то има у виду темпо економског развоја, који је већи не само у односу на муслиманско-хрватску федерацију него и суседне Хрватску и Србију, Додик с правом може да тврди да његова држава представља острво релативне стабилности у региону. Уз америчку опструкцију преноса надлежности са свемоћног високог представника УН на релативно слабог специјалног представника ЕУ, Додикова позиција даје Европљанима још један разлог да се упитају колико је сврсисходно да нарушавају деликатни дејтонски баланс „једнаког незадовољства“ само зато да би задовољили апсирације „бумеранг генерације из 90-их.“

Оно са чиме смо суочени јесте да Обамина администрација и њени сапутници у обе странке имају вишак „експерата“ и „активиста“ који једва чекају да сруше споразум на Балкану, али и недостатак начина како то да учине. У данима осеке америчке „хиперсиле“ релативна слабост може бити најбоље средство за убризгавање разума у нашу мегаломанску и погрешну спољну политику. Нема сумње да нам предстоје опасни дани док чекамо да и они најограниченији у Вашингтону схвате реално стање ствари, а до тога свакако мора доћи. А док се то не деси, још много штете може да се нанесе, и то не само на Балкану. Али, у сваком случају, кривуља моћи не иде у прилог успеха поновног ангажмана, који има рок од највише око две године, а можда и много мање. Надајмо се да ће то бити крај деструктивне балканске авантуре америчке политике која је осуђена на пропаст.

Последна америчка балканска авантура

Пише: Џејмс Џорџ Џатрас
четвртак, 26 август 2010 12:41

(превод са енглеског: **Тијана Кецмановић**)

*Џатрасов текст у енглеском оригиналу објављен је у зборнику „Saving Peace in Bosnia“, ed. Lord Byron Foundation for Balkan Studies, Chicago 2010. Књига у цјелини ускоро излази код код Чигоја штампе у преводу Тијане Кецмановић.